

УДК 316.3:172|352.071(477.86)

DOI <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2025-21-25>

Тетяна Мадрига

ORCID: 0000-0001-7761-9811

Юлія Кобець

ORCID: 0000-0001-9492-6119

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУЦІЙ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ (ДОСВІД ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

У статті розглянуто моделі ефективної діяльності інституцій громадянського суспільства у територіальних громадах на прикладі Івано-Франківської області. Проаналізовано специфіку діяльності громадських організацій, волонтерських ініціатив і політичних партій у контексті децентралізаційних процесів, а також їхню роль у забезпеченні соціальної згуртованості, прозорості управління та демократичного розвитку громад. За допомогою статистичного аналізу висвітлено структуру громадського сектору та партійної активності на місцевому рівні, що дає змогу виявити закономірності та проблемні зони. Особливу увагу приділено діяльності волонтерських організацій як важливих агентів суспільної мобілізації та солідарності, зокрема в умовах кризових викликів. Особливий акцент зроблено на ефективних підходах до організації роботи інституцій громадянського суспільства, прикладах найуспішніших практик у громадах Прикарпаття, а також рекомендаціях для підвищення ефективності взаємодії між громадськістю та місцевим самоврядуванням. Такий комплексний підхід дає змогу не лише діагностувати поточний стан, а й окреслити перспективні напрями розвитку місцевих громад через посилення громадянської участі.

Представлено приклади успішних практик взаємодії громадського сектору з місцевою владою, а також охарактеризовано чинники, що впливають на ефективність і сталість громадських ініціатив, включаючи цифровізацію, інституційну спроможність та інклюзивність.

Узагальнено рекомендації для підвищення результативності співпраці між органами місцевого самоврядування та інституціями громадянського суспільства з метою сталого розвитку територіальних громад.

Ключові слова: громадянське суспільство, громадська участь, громадські організації, громадський сектор, волонтерський рух, місцеве самоврядування, територіальні громади.

Вступ. Розбудова демократичного суспільства неможлива без належного функціонування інституцій громадянського суспільства, які виступають як посередники між владою та громадянами, забезпечуючи захист суспільних інтересів, сприяючи формуванню політики «знизу» та підвищенню підзвітності органів влади. Особливої актуальності ця проблематика набуває в умовах децентралізації, коли територіальні громади отримують розширені повноваження, а отже, і потребу у якісній взаємодії з громадським сектором.

Матеріал і методи дослідження. Дослідження ґрунтується на міждисциплінарному підході з використанням політологічних, соціологічних та правових методів. Матеріалами слугували статистичні дані, нормативно-правові акти, звіти громадських і волонтерських організацій, приклади місцевих ініціатив та відкриті джерела. Для аналізу застосовано методи систематизації, порівняльного аналізу, контент-аналізу, а також кейс-стаді, що дало змогу комплексно оцінити потенціал громадянського суспільства Івано-Франківської області в умовах децентралізації та воєнних викликів.

Результати та обговорення. Станом на 2024 р. Івано-Франківська міська територіальна громада продемонструвала високий рівень розвитку громадянського суспільства, що засвідчується наявністю понад 1 200 зареєстрованих громадських організацій [1]. Такий кількісний показник не лише свідчить про зростання активності мешканців у сфері громадської участі, а й відображає формування сталої інфраструктури третього сектору в межах громади. Варто зазначити, що ці організації відрізняються значною тематичною та функціональною різноманітністю, охоплюючи широкий спектр напрямів – від надання соціальних послуг уразливим групам населення до реалізації культурно-мистецьких ініціатив, екологічного захисту, освітніх проєктів, правозахисної діяльності, молодіжної політики, розвитку локальної демократії та забезпечення гендерної рівності. Подібна типологічна структура засвідчує наявність потужного громадянського потенціалу, здатного впливати на суспільно-політичні процеси на місцевому рівні.

Аналіз хронологічної динаміки створення громадських організацій у громаді демонструє чітку кореляцію між суспільно-політичними подіями на загальнодержавному рівні та хвилями активізації громадського сектору. Найбільш інтенсивне зростання кількості нових ГО спостерігалось в період із 2014 по 2016 р. – у післяреволюційний час, коли значна частина громадян, мобілізованих цінностями Революції Гідності, перейшла до інституалізованих форм активізму. Саме у цей період спостерігається не лише кількісне зростання, а й якісна трансформація громадського сектору: формуються нові тематичні пріоритети, зокрема пов'язані з моніторингом влади, антикорупційною діяльністю, безпековими ініціативами та допомогою військовим. У подальшому у зв'язку з пандемією COVID-19 (2020–2021 рр.) та початком повномасштабного вторгнення РФ в Україну (2022 р.) темпи офіційної реєстрації нових організацій дещо сповільнилися. Водночас попри складні зовнішні умови громадський сектор не втратив своєї активності: на перший план вийшла діяльність уже створених ГО, які переорієнтувалися на нові виклики, включаючи волонтерську допомогу, забезпечення гуманітарних потреб, інформаційну безпеку та підтримку внутрішньо переміщених осіб. Такий тренд указує на високу адаптивність громадських структур до кризових обставин.

Що стосується партійної структури територіальної громади, то станом на кінець 2022 р. в межах Івано-Франківської МТГ зареєстровано 108 місцевих організацій політичних партій [5]. Однак кількісний склад не тотожний рівню реальної політичної активності. Лише близько 10 із них ведуть системну діяльність, зокрема беруть участь у місцевих виборах, проводять партійні заходи, ініціюють нормативні ініціативи або мають вплив на формування політики громади. Домінуюче становище займають ті політичні сили, які мають свої фракції в Івано-Франківській міській раді та об'єктивно впливають на ухвалення рішень. Здебільшого ці партії не лише забезпечують вертикаль представництва, а й активно співпрацюють із громадськими організаціями, спільно реалізуючи соціально значущі проєкти. Така взаємодія свідчить про поступовий розвиток механізмів політичного партнерства між громадянським суспільством і партійним середовищем, що є ознакою зрілої локальної демократії. Водночас залишаються питання щодо прозорості діяльності деяких партійних структур, низького рівня залученості молоді до партійної активності, а також номінальності багатьох організацій, зареєстрованих лише формально.

Динаміка розвитку громадського сектору в умовах децентралізації в Івано-Франківській міській територіальній громаді є важливим складником загального процесу трансформації системи місцевого самоврядування в Україні. Упровадження децентралізаційної реформи, яка стартувала у 2014 р., стало каталізатором змін у структурі місцевої влади, розширило повноваження органів місцевого самоврядування, а також підвищило відповідальність громад за соціально-економічний розвиток територій. У цьому контексті громадський сектор почав відігравати більш значущу роль, перетворюючись з периферійного елемента на активного партнера у прийнятті управлінських рішень та у процесах стратегічного планування.

Одним із ключових чинників зростання ролі громадських організацій у постдецентралізаційний період є поява нових механізмів співпраці між громадськістю та місцевою владою. Зокрема, запровадження програм громадського бюджету участі, конкурсу місцевих ініціатив, публічних обговорень і електронних петицій створило нові канали впливу громадян на розподіл бюджетних коштів, визначення пріоритетів розвитку громади та підвищило рівень прозорості в управлінні. У Івано-Франківській МТГ спостерігається зростання активності ініціативних груп, неформальних об'єднань мешканців та волонтерських рухів, які формують основу локального громадянського суспільства й активно інтегруються у процеси реалізації міських програм.

Окрему увагу варто приділити структурним зрушенням у самому громадському секторі. Якщо раніше громадські організації переважно зосереджувалися на вузькоспеціалізованих напрямках діяльності (наприклад, захист прав осіб з інвалідністю або підтримка учасників АТО/ООС), то сьогодні спостерігається тенденція до зростання мультидисциплінарних ініціатив, які поєднують соціальну, культурну, освітню, екологічну й економічну компоненти. Це зумовлює посилення міжсекторальної взаємодії, зокрема партнерства між ГО, бізнесом та муніципалітетом у рамках реалізації проєктів локального розвитку.

Децентралізація також сприяла збільшенню інституційної спроможності громадських організацій. Значна частина ГО Івано-Франківської громади отримала доступ до грантового фінансування як із боку міжнародних донорів, так і з місцевих бюджетних програм підтримки. Це дало їм змогу не лише реалізовувати масштабні проєкти, а й професіоналізувати свою діяльність: створювати стратегічні плани, упроваджувати системи моніторингу та оцінювання ефективності, нарощувати кадровий і ресурсний потенціал. За даними аналітичного огляду, чимало організацій розвинули сталі партнерські зв'язки з органами місцевого самоврядування, брали участь у дорадчих структурах, робочих групах при міській раді, що є ознакою інституційної інтеграції громадського сектору у місцеве врядування.

Утім, динаміка розвитку громадського сектору в умовах децентралізації не є абсолютно рівномірною. Спостерігаються диспропорції в активності організацій між центральною частиною громади та периферійними територіями (приєднаними селами), де рівень залучення мешканців до громадських ініціатив є нижчим, а інституційна присутність ГО менш відчутна. Це вказує на потребу в додаткових інструментах підтримки громадського активізму на рівні старостинських округів, зокрема через розвиток локального лідерства, посилення інформаційної підтримки, навчальні програми для громадських лідерів та залучення молоді до громадської діяльності.

Загалом процес децентралізації в Івано-Франківській міській територіальній громаді створив сприятливе середовище для розвитку громадянського суспільства, сприяв формуванню мереж громадських організацій, зростанню інституційної спроможності та підвищенню ролі громадськості у вирішенні питань місцевого значення. Подальший розвиток цього напрямку залежатиме від стабільності фінансування, відкритості органів місцевого самоврядування до діалогу, а також від збереження політичної волі до продовження реформ.

Волонтерські організації є невід'ємним складником громадянського суспільства, виконуючи ключову роль у мобілізації ресурсів, наданні допомоги та зміцненні соціальної згуртованості. У контексті Івано-Франківської області, особливо в умовах децентралізації та воєнних викликів, волонтерські ініціативи стали важливим інструментом підтримки як військових, так і цивільного населення. Ці організації функціонують на принципах добровільності, солідарності та взаємодопомоги, часто заповнюючи прогалини, які не можуть бути оперативно вирішені державними структурами.

До 2022 р. волонтерські організації Івано-Франківської МТГ зосереджували свою діяльність на соціальній підтримці уразливих груп населення, організації культурно-освітніх заходів, екологічних ініціатив та допомозі внутрішньо переміщеним особам. Наприклад, громадська організація «Нуль відходів Івано-Франківськ» активно працювала над популяризацією дбайливого ставлення до довкілля, створивши освітній екопростір і громадську сортувальну станцію «RE:space» [6].

Також благодійний фонд «Відроджені єднанням» надавав підтримку потерпілим від війни та людям, що опинились у скрутному становищі, забезпечуючи їх їжею, одягом, побутовою хімією та психологічною допомогою [21].

Із початком повномасштабного вторгнення РФ в Україну волонтерські організації Івано-Франківської МТГ суттєво переорієнтували свою діяльність на підтримку Збройних сил України та допомогу постраждалим від війни. Наприклад, координаційний центр допомоги військовим «SaveUkraineNow» лише протягом 2022 р. витратив на допомогу бійцям понад 2 млн грн [13], а станом на початок 2025 р. сума зібраних коштів сягнула \$4,5 млн для закупівель на потреби підрозділів Прикарпаття. Благодійний фонд «Згуртовані» у травні 2024 р. передав військовим тис тактичних аптечок на суму 1 млн євро. Ініціатива «Порт Франківськ» за аналогічний період спрямувала на допомогу армії 25 млн грн. Благодійний фонд «Свій за свого» наприкінці 2024 р. залучив 14 млн грн для закупівлі дронів, а фонд «З покликом у серці» упродовж осені 2024 р. передав військовим 152 автомобілі та 138 дронів. «Громадська ініціатива Галичини» станом на травень 2024 р. забезпечила 150 автомобілів, а також дрони й засоби тактичної медицини для потреб фронту [11].

Громадська організація «Ліга українських жінок» зі Снятина під керівництвом Тетяни Скічко активно організовувала збори, купувала дрони, плела маскувальні сітки та передавала допомогу на фронт. Зокрема, у 2024 р. волонтерки закупили 147 FPV-дронів, 29 тепловізорів, 28 автомобілів та сплели 111 маскувальних сіток [3].

Окрім того, в Івано-Франківській обласній клінічній лікарні діє інклюзивний простір для захисників і захисниць «Мрія Дія», де для воїнів організовують творчі зустрічі, майстер-класи, настільні ігри, концерти та навіть уроки музики [4].

Незважаючи на значні здобутки, волонтерські ініціативи в Івано-Франківській міській територіальній громаді функціонують в умовах постійного зовнішнього та внутрішнього тиску. Війна, зміна пріоритетів фінансування, емоційне навантаження та нестача системної інституційної підтримки – усе це формує комплекс викликів, що впливають на ефективність їхньої роботи.

Діяльність інституцій громадянського суспільства (ІГС) у територіальних громадах України, зокрема в умовах децентралізації та воєнного стану, дедалі більше залежить від здатності цих структур забезпечити сталість, інклюзивність і результативність своїх ініціатив [20, с. 3]. Ефективність ІГС оцінюється на основі комплексу критеріїв, серед яких пріоритетними виступають: сталість реалізованих проєктів, якість комунікації з мешканцями громади, рівень досягнення задекларованих цілей, інституційна спроможність (наявність кадрових, технічних, інформаційних ресурсів), ступінь впливу на формування локальної політики та обсяг партнерств, які були сформовані для досягнення соціального ефекту. Також важливими показниками є ступінь залучення цільових груп до процесів планування та ухвалення рішень, ефективність використання фінансових ресурсів, рівень прозорості та звітності.

Важливою умовою зростання результативності діяльності ІГС є вибудова стратегічних партнерств з органами місцевого самоврядування [12, с. 70]. Серед основних моделей взаємодії виокремлюються: консультативна модель (де ІГС виступає джерелом аналітичних даних та ініціатив для ОМС), модель співреалізації проєктів (де громада та ГО поділяють відповідальність та ресурси), а також інтегративна модель (у якій ІГС мають представництво в дорадчих чи робочих органах при раді, впливаючи на розроблення політик). Практика показує, що найстійкіші результати досягаються саме в умовах інституціоналізованого партнерства, коли функціонують відповідні меморандуми, місцеві цільові програми підтримки ГО, а також регламентовані механізми залучення громадськості до управлінських процесів.

Одним із провідних інструментів підвищення ефективності ІГС є впровадження цифрових платформ та сервісів, що забезпечують прозору та доступну комунікацію з громадянами. Такі інструменти, як електронні петиції, цифрові опитування, платформи «відкритий

бюджет» або інтерактивні карти ініціатив, дають змогу активізувати участь мешканців у прийнятті рішень на місцевому рівні. Наприклад, в Івано-Франківській МТГ функціонує платформа «Бюджет участі», яка надає можливість кожному мешканцю брати участь у розподілі частини місцевого бюджету через проєктні ініціативи. Подібні цифрові рішення також можуть виступати засобом для моніторингу реалізації рішень органів влади, що підвищує прозорість управління та зміцнює довіру до інститутів.

Інституції громадянського суспільства дедалі активніше впливають на формування місцевої політики, використовуючи як прямі, так і опосередковані механізми. До перших належать участь у громадських слуханнях, подання колективних звернень, участь у дорадчих органах, експертних групах та робочих комісіях. Опосередковані механізми включають інформаційні кампанії, адвокацію, публічні обговорення, а також партнерські ініціативи, спрямовані на лобювання соціально значущих змін. В Івано-Франківській громаді прикладами таких підходів є діяльність ГО у сфері містобудування, соціального захисту та розвитку молодіжної політики, які активно впливають на зміст місцевих програм і стратегій.

Важливим складником ефективної діяльності ІГС є впровадження інклюзивних практик, що враховують потреби уразливих груп населення, зокрема внутрішньо переміщених осіб, людей з інвалідністю, осіб літнього віку, представників національних меншин тощо. Інклюзивність проявляється у залученні представників таких груп до процесів прийняття рішень, адаптації форматів заходів і комунікацій, забезпеченні фізичної доступності просторів, а також реалізації спеціалізованих програм підтримки. Наприклад, низка ініціатив в Івано-Франківську спрямована на інтеграцію ВПО через спільні культурні проєкти, професійну перепідготовку, психологічну допомогу та участь у громадських ініціативах, що підвищує згуртованість громади та її адаптивний потенціал.

Таким чином, ефективна діяльність інституцій громадянського суспільства в умовах сучасних викликів вимагає поєднання стратегічного планування, партнерства із владою, цифрової інноваційності та соціальної чутливості. Саме такі підходи забезпечують стійкість громадських ініціатив, посилюють їхній вплив на розвиток місцевого самоврядування та сприяють формуванню інтегрованого, демократичного і солідарного середовища на рівні територіальних громад.

У контексті розвитку громадянського суспільства на Прикарпатті, зокрема в Івано-Франківській області, сформувалася низка успішних практик, які засвідчують високий потенціал інституцій громадянського суспільства у трансформації публічного простору, впливі на місцеву політику та зміцненні соціальної згуртованості. Співпраця громадських організацій з органами місцевого самоврядування набула особливої актуальності в таких сферах, як протидія корупції, розвиток освіти, урбаністичне планування та соціальна адаптація уразливих груп. Серед яскравих прикладів антикорупційної взаємодії можна відзначити реалізацію ініціатив із моніторингу публічних закупівель та аналізу прозорості місцевих бюджетів, які впроваджувалися за участі аналітичних центрів та громадських спостерігачів, що давало змогу виявляти потенційні ризики та формувати відповідні рекомендації для підвищення відкритості влади.

У галузі освіти прикладом результативної співпраці є реалізація проєктів із неформальної освіти молоді, зокрема програм із медіаграмотності, підприємництва, екологічної культури, які впроваджувалися громадськими організаціями у партнерстві з місцевими департаментами освіти. В освітньому секторі активно використовувалися інтерактивні методи, моделі партисипативного навчання, а також цифрові платформи для поширення знань серед широкого кола мешканців. В урбаністичному напрямі на рівні Івано-Франківської громади розвивалися ініціативи щодо ревіталізації закинутих просторів, створення пішохідних зон, озеленення міського середовища, де співпраця між муніципалітетом і громадськими активістами забезпечила системну реалізацію концепції «міста для людей».

Одним із перспективних напрямів активізації громадянського суспільства в регіоні стало створення соціальних підприємств на базі громадських організацій. Ці структури, зберігаючи

соціальну місію, водночас генерують економічну вартість і забезпечують часткову фінансову незалежність ІГС. У межах Івано-Франківської області діють приклади таких підприємств, зокрема у сферах виготовлення етичної продукції, послуг у сфері догляду, професійної адаптації уразливих категорій населення, а також у креативній економіці. Завдяки підтримці міжнародних донорів, таким як USAID, GIZ, ПРООН, громадські структури отримували грантову допомогу для розвитку соціального підприємництва, проходили навчання з бізнес-планування та мали змогу залучити інвесторів через краудфандингові кампанії.

Міжнародна технічна допомога відіграє суттєву роль у посиленні потенціалу громадянського суспільства Прикарпаття. Реалізація проєктів за підтримки міжнародних інституцій сприяла інституційному зміцненню ІГС, підвищенню якості проєктного менеджменту, розширенню горизонтів міжсекторального партнерства. Наприклад, проєкти DOBRE, U-LEAD, Eastern Partnership Civil Society Facility стали джерелами методологічної підтримки та інноваційного досвіду для локальних громадських структур, що дало змогу підвищити ефективність реалізованих ініціатив і зміцнити демократичні механізми управління на місцях.

Інституційна сталість успішних практик громадянського суспільства в області забезпечується через кілька ключових чинників. По-перше, це наявність професійної управлінської команди всередині ГО, яка здатна адаптувати діяльність до змін зовнішнього середовища. По-друге, сталість підтримується через розбудову мереж партнерств, у тому числі з бізнесом, міжнародними структурами та іншими громадськими ініціативами. По-третє, важливим є збереження довіри громади до організації, що досягається шляхом прозорої звітності, результативності діяльності та постійного діалогу із цільовими групами. Масштабування успішних практик можливе за умов наявності нормативного сприяння з боку місцевої влади, підтримки з боку регіональних інституцій розвитку та залучення нових учасників до реалізації вже апробованих моделей.

Для забезпечення сталого розвитку територіальних громад і підвищення ефективності взаємодії між органами місцевого самоврядування та інституціями громадянського суспільства доцільно реалізувати низку стратегічних та тактичних рекомендацій [8]. Насамперед, необхідно інституціалізувати постійні платформи для діалогу, такі як громадські ради, консультативні комітети, форуми участі, що забезпечуватимуть регулярне залучення громадськості до процесу ухвалення рішень. Важливо також удосконалити нормативно-правову базу для участі ІГС у формуванні місцевої політики, передбачивши прозорі механізми конкурсного фінансування проєктів та програм за участі громадських організацій.

Рекомендується впроваджувати цифрові інструменти для консультацій, опитувань та збору ініціатив громадян, що сприятиме зниженню бар'єрів до участі та забезпечить оперативний зворотний зв'язок [2]. Окрім того, важливо забезпечити рівні можливості для участі уразливих груп населення через розвиток інклюзивних практик та підтримку спеціалізованих ІГС.

Суттєвим чинником успіху є інституційна підтримка сталих ініціатив, зокрема шляхом довгострокових партнерств, навчальних програм для активістів і представників ОМС, а також розширення можливостей доступу до міжнародної технічної допомоги [10]. Підвищення прозорості, підзвітності та взаємної довіри є необхідною умовою формування синергійної взаємодії між владою та громадянським суспільством задля розвитку громад.

Висновки. Узагальнюючи результати дослідження, можна стверджувати, що інституції громадянського суспільства відіграють ключову роль у розвитку територіальних громад Івано-Франківської області в умовах децентралізації та воєнних викликів. Їхня активність охоплює широкий спектр сфер – від соціального захисту й освіти до антикорупційної діяльності та підтримки Збройних сил України. Висока адаптивність, інституційна спроможність і партнерська взаємодія з органами місцевого самоврядування забезпечують сталий вплив громадських організацій на локальну політику. Успішні практики демонструють, що саме через інтегровані підходи – поєднання цифрових інструментів, інклюзивних стратегій і міжсекторального співробітництва – громадянське

суспільство здатне формувати згуртовану, відповідальну та демократичну громаду. Подальше зміцнення цих інституцій потребує цілеспрямованої підтримки, відкритості влади до діалогу та розвитку інструментів участі на всіх рівнях місцевого врядування.

Література:

1. Аналітичний огляд дослідницьких ініціатив FrankoLytics за стратегічним напрямом «регіональний економічний розвиток» (2020–2024). *Карпатський інститут аналітики*. URL: https://analytics.pnu.edu.ua/2024/05/29/analitychnyj-ohliad-doslidnytskykh-initsiatyv-frankolytics-za-stratehichnym-napriamom-rehionalnyj-ekonomichnyj-rozvytok-2020-2024/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 11.06.2025).
2. Білокопитов Д. Глобальне громадянське суспільство: сутність і функції. *Теорія та практика державного управління*. 2016. Вип. 2(53). С. 1–7. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2016-2/doc/1/110.pdf> (дата звернення: 11.06.2025).
3. Водницька Г., Василик О. Від Майдану до фронту: історія волонтерки зі Снятина Тетяни Скічко. *Суспільне*. URL: <https://suspilne.media/ivano-frankivsk/899355-vid-majdanu-do-frontu-istoria-volonterki-zi-snatina-tetani-skicko/?utm> (дата звернення: 12.06.2025).
4. Дадак Т. Відновлення після війни: як у Франківську підтримують захисників. *Галичина. Івано-Франківське обласне телебачення*. 28.02.2025. URL: <https://galtv.if.ua/news/vidnovlennya-pislya-vijny-yak-u-frankivsku-pidtrymuyut-zahysnykiv/?utm> (дата звернення: 11.05.2025).
5. Дослідження громадського сектору Івано-Франківської міської територіальної громади. URL: <https://warm.if.ua/doslidzhennya-gromadskogo-sektoru-ivano-frankivsko%D1%97-misko%D1%97-teritorialno%D1%97-gromadi/> (дата звернення: 13.06.2025).
6. Зелінська Т. Дбати про довкілля навіть під час війни: як у Франківську працює освітній екопростір та громадська сортувальна станція «RE: space» (ФОТО). *Шерифи для нових громад*. 08.11.2023. URL: <https://sheriffua.org/news/ivano-frankivsk/dbati-pro-dovkillja-navit-pid-chas-vijni-jak-u-frankivsku-pratsjuje-osvitnij-ekoprostir-ta-gromadska-sortuvalna-stantsija-respace-foto/?utm> (дата звернення: 15.06.2025).
7. Зустріч із міською радою та учасниками муніципальної програми «Молодь і уряд». *Національний офіс Erasmus+ в Україні*. 02.04.2025. URL: <https://erasmusplus.org.ua/en/news/meeting-with-city-council-and-participants-of-the-youthgovernment-municipal-programme-2-04-2025-ivano-frankivsk/?utm> (дата звернення: 15.06.2025).
8. Костенко А.М. Сучасні теоретико-методологічні підходи до визначення впливу інститутів громадянського суспільства на розвиток внутрішньополітичних процесів. *Грані*. 2019. Вип. 22(7). С. 5–12. DOI: <https://doi.org/10.15421/171968>.
9. Косович В. «Бюджет участі»: в Івано-Франківську визначили 40 переможців програми. *Firtka – Агенція новин*. 27.04.2025. URL: <https://firtka.if.ua/blog/view/biudzheth-uchasti-v-ivano-frankivsku-viznachili-40-peremozhtsiv-programi/?utm> (дата звернення: 14.06.2025).
10. Лясота А. Сучасний стан та перспективи розвитку інститутів громадянського суспільства в Україні. *Грані*. 2018. Вип. 21(10). С. 142–148. DOI: <https://doi.org/10.15421/1718140>.
11. Мадрига Т.Б. Єдності сила. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2025. 456 с.
12. Марчук В. Концептуалізація громадянського суспільства: сучасний політологічний дискурс. *Вісник Прикарпатського університету. Політологія*. 2016. Вип. 10. С. 69–75. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/politics/article/view/4150/4743> (дата звернення: 11.06.2025).
13. Полівчак Р. Тримає стрій: Івано-Франківщина впродовж року повномасштабної війни. *Суспільне Івано-Франківськ*. URL: <https://suspilne.media/ivano-frankivsk/367028-trimae-strij-ivano-frankivsina-vprodovz-roku-povnomasstabnoi-vijni/?utm> (дата звернення: 16.06.2025).
14. При Івано-Франківській ОДА почала діяти Громадська рада з питань європейської та євроатлантичної інтеграції. *Міжнародний фонд Відродження*. 27.11.2006. URL: https://www.irf.ua/pri_ivanofrankivskiy_oda_pochala_diyati_gromadska_rada_z_pitan_evropeyskoi_ta_evroatlantichnoi_integratsii/?utm_source (дата звернення: 01.06.2025).
15. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 11.06.2025).
16. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text> (дата звернення: 11.06.2025).

17. Програма «U-LEAD з Європою» підтримує Волинь у розбудові громад. *Волинські новини*. 25.04.2025. URL: <https://www.volynnews.com/news/all/prohrama-U-LEAD-z-yevropoiu-pidtrymuje-volyn-u-rozbudovi-hromad/?utm> (дата звернення: 12.06.2025).
18. Рішення Коломийської міської ради від 27.06.2024 № 3564-54/2024-54 «Про утворення Ради з питань внутрішньо переміщених осіб при Коломийській міській раді». 24.05.2025. URL: <https://nbkolrada.gov.ua/dt/598780/> (дата звернення: 12.06.2025).
19. У Брошнів-Осаді створюють Координаційний центр ветеранів. *Голос-Інфо*. 06.11.2023. URL: <https://www.golosinfo.com.ua/u-broshniv-osadi-stvoryuyut-koordynacijnyj-czentr-veteraniv/?utm> (дата звернення: 11.06.2025).
20. Червякова О.В. Перехід від державного до публічного управління в умовах розвитку громадянського суспільства в Україні. *Публічне урядування*. 2016. Вип. 3(4). С. 198–206. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pubm_2016_3_21 (дата звернення: 16.06.2025).
21. Якимчук С. У Івано-Франківську волонтери та благодійники з усіх куточків України допомагають людям у біді. *PRAVDA.IF.UA*. 02.08.2023. URL: <https://pravda.if.ua/u-ivano-frankivsku-volontery-ta-blagodijnyky-z-usih-kutochkiv-ukrayiny-dopomagayut-lyudyam-u-bidi/?utm> (дата звернення: 16.06.2025).
22. Якубовський В.П. Громадянське суспільство: сутність, ключові ознаки та роль у сучасному світі. *Держава та регіони*. 2022. Вип. 2(76). С. 264–269. DOI: <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2022.2.43>.
23. Schmitter Ph., Marc B. *Politics as a Science: A Prolegomenon*. London: Routledge, 2021. URL: https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/40044/9780367469498_text.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 15.06.2025).

References:

1. Analitichniy ohliad doslidnytskykh initsiatyv FrankoLytics za stratehichnym napriamom «rehionalnyi ekonomichnyi rozvytok» (2020–2024) [Analytical review of research initiatives of FrankoLytics on the strategic direction «regional economic development» (2020–2024)]. Karpatskyi instytut analityky. Retrieved from: https://analytics.pnu.edu.ua/2024/05/29/analitichnyj-ohliad-doslidnytskykh-initsiatyv-frankolytics-za-stratehichnym-napriamom-rehionalnyj-ekonomichnyj-rozvytok-2020-2024/?utm_source=chatgpt.com (data zvernennia: 11.06.2025). [in Ukrainian].
2. Bilokopytov, D. (2016). Hlobalne hromadianske suspilstvo: sutnist i funktsii [Global civil society: essence and functions]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*. Vyp. 2(53). S. 1–7. Retrieved from: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2016-2/doc/1/110.pdf> (data zvernennia: 11.06.2025). [in Ukrainian].
3. Vodnytska, H., Vasylyk, O. Vid Maidanu do frontu: istoriia volonterky zi Sniatyna Tetiany Skitsko [From Maidan to the frontline: story of volunteer Tetiana Skitsko from Sniatyn]. *Suspilne*. Retrieved from: <https://suspilne.media/ivano-frankivsk/899355-vid-majdanu-do-frontu-istoria-volonterki-zi-snatina-tetani-skicko/?utm> (data zvernennia: 12.06.2025). [in Ukrainian].
4. Dadak, T. (2025). Vidnovlennia pislia viiny: yak u Frankivsku pidtrymuiut zakhysnykiv [Recovery after the war: how defenders are supported in Frankivsk]. *Halychyna*. Ivano-Frankivske oblasne telebachennia. 28.02.2025. Retrieved from: <https://galtv.if.ua/news/vidnovlennya-pislya-vijny-yak-u-frankivsku-pidtrymuyut-zahysnykiv?utm> (data zvernennia: 11.05.2025). [in Ukrainian].
5. Doslidzhennia hromadskoho sektoru Ivano-Frankivskoi miskoi terytorialnoi hromady [Study of the public sector of the Ivano-Frankivsk urban territorial community]. Retrieved from: <https://warm.if.ua/doslidzhennya-gromadskogo-sektoru-ivano-frankivsko%D1%97-misko%D1%97-teritorialno%D1%97-gromadi/> (data zvernennia: 13.06.2025). [in Ukrainian].
6. Zelinska, T. (2023). Dbaty pro dovkillia navit pid chas viiny: yak u Frankivsku pratsiuie osvittii ekoprostir ta hromadska sortuvalna stantsiia «RE: space» (FOTO) [Caring for the environment even during the war: how the educational eco-space and public sorting station «RE: space» work in Frankivsk]. *Sheryfy dlia novykh hromad*. 08.11.2023. Retrieved from: <https://sheriffua.org/news/ivano-frankivsk/dbati-pro-dovkillja-navit-pid-chas-vijni-jak-u-frankivsku-pratsiuje-osvittij-ekoprostir-ta-gromadska-sortuvalna-stantsija-respace-foto?utm> (data zvernennia: 15.06.2025). [in Ukrainian].
7. Zustrich z miskoiu radoiu ta uchashnykamy munitsypalnoi prohramy «Molod i uriad» [Meeting with the city council and participants of the municipal programme «Youth and Government»]. *Natsionalnyi ofis Erasmus+ v Ukraini*. 02.04.2025. Retrieved from: <https://erasmusplus.org.ua/en/news/meeting-with-city->

council-and-participants-of-the-youthgovernment-municipal-programme-2-04-2025-ivano-frankivsk/?utm (data zvernennia: 15.06.2025). [in Ukrainian].

8. Kostenko, A.M. (2019). Suchasni teoretyko-metodolohichni pidkhody do vyznachennia vplyvu instytutiv hromadianskoho suspilstva na rozvytok vnutrishnopolitychnykh protsesiv [Modern theoretical and methodological approaches to defining the impact of civil society institutions on internal political processes]. *Hrani. Vyp. 22(7)*. S. 5–12. DOI: <https://doi.org/10.15421/171968> [in Ukrainian].

9. Kosovych, V. (2025). «Biudzheth uchasti»: v Ivano-Frankivsku vyznachyli 40 peremozhtsiv prohramy [Participatory budget: 40 winners announced in Ivano-Frankivsk]. *Firtka – Ahentsiia novyn. 27.04.2025*. Retrieved from: <https://firtka.if.ua/blog/view/biudzheth-uchasti-v-ivano-frankivsku-viznachili-40-peremozhtsiv-programi?utm> (data zvernennia: 14.06.2025). [in Ukrainian].

10. Liasota, A. (2018). Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku instytutiv hromadianskoho suspilstva v Ukraini [Current state and development prospects of civil society institutions in Ukraine]. *Hrani. Vyp. 21(10)*. S. 142–148. DOI: <https://doi.org/10.15421/1718140> [in Ukrainian].

11. Madryha, T.B. (2025). Yednosti syly [Strength in unity]. *Ivano-Frankivsk: Misto NV. 456 s.* [in Ukrainian].

12. Marchuk, V. (2016). Kontseptualizatsiia hromadianskoho suspilstva: suchasnyi politolohichnyi dyskurs [Conceptualization of civil society: modern political science discourse]. *Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Politolohiia. Vyp. 10*. S. 69–75. Retrieved from: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/politics/article/view/4150/4743> (data zvernennia: 11.06.2025). [in Ukrainian].

13. Polivchak, R. Trymaie strii: Ivano-Frankivshchyna vprodovzh roku povnomashtabnoi viiny [Holding the line: Ivano-Frankivsk region during the year of full-scale war]. *Suspilne Ivano-Frankivsk*. URL: <https://suspilne.media/ivano-frankivsk/367028-trimae-strij-ivano-frankivsina-vprodovz-roku-povnomashtabnoi-vijni/?utm> (data zvernennia: 16.06.2025). [in Ukrainian].

14. Pry Ivano-Frankivskii ODA pochala diiaty Hromadska rada z pytan yevropeiskoi ta yevroatlantychnoi intehtatsii [Public Council on European and Euro-Atlantic Integration began working under Ivano-Frankivsk Regional State Administration]. *Mizhnarodnyi fond Vidrodzhennia. 27.11.2006*. Retrieved from: https://www.irf.ua/pri_ivanofrankivskiy_oda_pochala_diyati_gromadska_rada_z_pitan_evropeyskoi_ta_evroatlantichnoi_integratsii/?utm_source (data zvernennia: 01.06.2025). [in Ukrainian].

15. Pro mistseve samovriadiuvannia v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 21.05.1997 №280/97-VR [On local self-government in Ukraine: Law of Ukraine dated 21.05.1997 No. 280/97-VR]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80> (data zvernennia: 11.06.2025). [in Ukrainian].

16. Pro hromadski obiednannia: Zakon Ukrainy vid 22.03.2012 № 4572-VI [On public associations: Law of Ukraine dated 22.03.2012 No. 4572-VI]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text> (data zvernennia: 11.06.2025). [in Ukrainian].

17. Prohrama «U-LEAD z Yevropoiu» pidtrymuie Volyn u rozbudovi hromad [The «U-LEAD with Europe» programme supports Volyn in community development]. *Volynski novyny. 25.04.2025*. Retrieved from: <https://www.volynnews.com/news/all/prohrama-U-LEAD-z-yevropoiu-pidtrymuye-volyn-u-rozbudovi-hromad/?utm> (data zvernennia: 12.06.2025). [in Ukrainian].

18. Rishennia Kolomyiskoi miskoi rady vid 27.06.2024 № 3564-54/2024-54 «Pro utvorennia Rady z pytan vnutrishno peremishchenykh osib» [Decision of Kolomyia City Council on creation of IDPs Council]. *24.05.2025*. Retrieved from: <https://nbkolrada.gov.ua/dt/598780/> (data zvernennia: 12.06.2025). [in Ukrainian].

19. U Broshniv-Osadi stvoriuiut Koordynatsiinyi tsentr veteraniv [Veteran coordination center being created in Broshniv-Osada]. *Holos-Info. 06.11.2023*. Retrieved from: <https://www.golosinfo.com.ua/u-broshniv-osadi-stvoryuyut-koordinatsijnyj-czentr-veteraniv/?utm> (data zvernennia: 11.06.2025). [in Ukrainian].

20. Chervyakova, O.V. (2016). Perekhid vid derzhavnoho do publichnoho upravlinnia v umovakh rozvytku hromadianskoho suspilstva v Ukraini [Transition from state to public administration in civil society development in Ukraine]. *Publichne uriadiuvannia. Vyp. 3(4)*. S. 198–206. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pubm_2016_3_21 (data zvernennia: 16.06.2025). [in Ukrainian].

21. Yakymchuk, S. (2023). U Ivano-Frankivsku volonterky ta blahodiinyky z usikh kutochkiv Ukrainy dopomahaiut liudiam u bidi [In Ivano-Frankivsk, volunteers and philanthropists from all over Ukraine help people in need]. *PRAVDA.IF.UA. 02.08.2023*. Retrieved from: <https://pravda.if.ua/u-ivano-frankivsku-volonterky-ta-blagodijnyky-z-usih-kutochkiv-ukrayiny-dopomagayut-lyudyam-u-bidi/?utm> (data zvernennia: 16.06.2025). [in Ukrainian].

22. Yakubovskyi, V.P. (2022). Hromadianske suspilstvo: sutnist, kluchovi oznaky ta rol u suchasnomu sviti [Civil society: essence, key features and role in the modern world]. *Derzhava ta rehiony*. Vyp. 2(76). S. 264–269. DOI: <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2022.2.43> [in Ukrainian].

23. Schmitter, Ph., Marc, B. (2021). *Politics as a Science: A Prolegomenon*. London: Routledge. Retrieved from: https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/40044/9780367469498_text.pdf?sequence=1&isAllowed=y (data zvernennia: 15.06.2025).

Tetiana Madryha, Yuliia Kobets. Features of the functioning of civil society institutions in territorial communities (experience of Ivano-Frankivsk region)

The article examines models of effective activity of civil society institutions within territorial communities, using the Ivano-Frankivsk region as a case study. It reveals the theoretical and methodological foundations of civil society and describes its structure and functions. The specificity of the activities of public organizations, volunteer initiatives, and political parties is analyzed in the context of decentralization processes, along with their role in ensuring social cohesion, transparent governance, and democratic community development. Through statistical analysis, the structure of the civic sector and party activity at the local level is presented, allowing for the identification of patterns and problematic areas.

Particular attention is paid to the work of volunteer organizations as vital agents of social mobilization and solidarity, especially in times of crisis. The article emphasizes effective approaches to organizing the work of civil society institutions, highlights best practices from communities in the Prykarpattia region, and offers recommendations for improving the effectiveness of cooperation between the public and local self-government.

This comprehensive approach not only diagnoses the current state but also outlines promising directions for local community development through enhanced civic participation. The study presents successful examples of interaction between the civic sector and local authorities and outlines the factors influencing the effectiveness and sustainability of civic initiatives, including digitalization, institutional capacity, and inclusivity.

Generalized recommendations are provided for improving the effectiveness of cooperation between local self-government bodies and civil society institutions for the sustainable development of territorial communities.

Key words: civil society, civic participation, public organizations, civic sector, volunteer movement, local government, territorial communities.

Відомості про авторів:

Мадрига Тетяна – доцент кафедри політичних наук, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника.

Кобець Юлія – доцент кафедри політичних наук, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника.

Надійшла 10.08.2025

Прийнята 04.08.2025

Опублікована 30.10.2025